

Raps, mums!

HJÄLPER DET ATT MATA ÄLGEN?

Det finns många åtgärder som ökar fodertillgången för klövvilt, men hindrar de skador på ungskogen?

Ännu är det till stor del fritt fram för personligt tyckande. Men SLU undersöker nu, tillsammans med bland annat Sveaskog, om det går att påverka älgens fodertillgång. I fem områden i Sverige testas flera alternativ.

Viltåkrar kan ha ett imponerande stort skaffereri. I examensarbeten vid SLU mättes foderrapsens produktion upp till 4-10 ton per år och hektar och foderkålens till 3 ton.

Ris-separering är en annan åtgärd. Vid avverkning i tallskog läggs riset upp så att det blir tillgängligt för bete. Andra alternativ som testas är midjeröjning, viltanpassad vägkantsröjning, viltåkrar och utfodring med ensilage.

Först om några år kommer försöken att ge svar på både hur metoderna påverkar viltstammen och den omgivande ungskogen.

– Vi har sett ett större betestryck på skogen nära viltakern, men det sträcker sig bara några hundra meter, säger Lars Edenius, viltforskare på SLU.

Det finns också gott om andra matbord för viltet. Havreåkern är en välbesökt foderbiotop. Kantzoner mellan åker och skog, invid vägar eller vattendrag är också värdefulla foderplatser, liksom kraftledningsgator.

Men den största foderresursen för älgen är ungskogen. Skogen är som mest fylld med mat under en period av 5-20 år efter hyggesupptagningen. I Götaland dignar nu Gudrunhyggerna av älgfoder.

Jonas Bergquist, Skogsstyrelsen, framhåller att det finns ett starkt samband mellan älgstammen och mängden ungskog. Ungskogsarealen var som störst i slutet av 1970- och början av 1980-talen, 2,5 miljoner hektar i hela landet, för att nu ligga på 1,5 miljoner hektar.

Den minskade ungskogsarealen förklarar också nedgången i älgstammen. Kvoten mellan ungskog och fällda älgar har varit ganska stabil med i genomsnitt 15-20 hektar ungskog per älg sedan början av 1980-talet.

Skogsstyrelsen har lagt fram en ny plan för bättre inventering av ungskogsarealen med en metod som man kallar Fodpro. Basinformationen kommer från satellitbilder – där ser man vilka hyggen som faktiskt har tagits upp, och när.

Med stickprovsinventeringar i fält mäts ungskogens höjd, stamtäthet och diameter. Samtidigt samlar man in data om trädslagen, där de viktigaste är gran, tall, björk och RASE (rönn, asp, sälg och ek).

Sammantaget kan inventeringarna ge nyckeltal på landskapsnivå för hur satellitbilderna kan översättas till fodertillgång för klövviltet.

Mats Hannerz • Foto: Per Bergenheim/SKOGENbild

SKADOR AV VILT

Älgens toppskottsbete under vintern är den vanligaste skadan. Drabbar ungskogar på 1-3 meters höjd, och står för 80 procent av skadorna på unga tallar. Tillväxtförlusterna blir stora när en viktig del av barrmassan äts upp.

Älgens toppbrytning av unga tallar (3-5 meter) är mindre vanlig, men väl så allvarlig. Denna skadetyper står för cirka 10 procent av skadorna på unga tallar, och orsakar både tillväxtnedläggning och försämrad virkeskvalitet.

Älgens barknag har en liknande omfattning. Betningen sker främst under sen höst och tidig vår, och drabbar 3-5 meter höga tallar. Skadan har mindre inverkan på tillväxten, men ger stora förluster i virkeskvalitet.

Barknag och flängning på granar är också inkörsport för rötsvampar som blödsjuka, och det är stor risk att de drabbade träden dör.

Försommarbete av älg har blivit alltmer uppmärksammat. Vid försommarbete drabbas yngre

tallar, 0,5-2 meter höga. Det är främst ett sydsvenskt fenomen, och ibland kan försommarbetet vara lika omfattande som vinterbetet. Tillväxten påverkas kraftigt de första åren, och även om tallarna repar sig blir de buskiga.

Rådjuren betar på yngre barrträd, 0,2-1 meter höga. Tidigare studier har visat att granen kan återhämta sig ganska bra, även om plantorna blivit nästan helt nerbetade. För tallen är däremot betet en katastrof och leder till svåra tillväxtförluster.

Rådjuren fejrar också på unga träd. Omfattningen varierar men skadorna syns främst i södra Sverige, och det är tall och lärk som fejras mest.

Andra skadegörare. Faunan förändras för närvarande kraftigt, och lokalt kan dov- och kronhjort beta och flänga bark. Älgar kan också beta granplantor. Sedan tillkommer förstas alla skador på löv. Där är effekterna stora både på biologisk mångfald och virkesproduktionen.

